

ARCHITECTUUR IN BERGEN (N.H.) WEST — NOORD-WEST

AAA ARCHITECTUUR
INFORMATIECENTRUM
ALKMAAR

Route 02
€ 2,00

07 Rondelaan 7

(Architecten: **kerssens | de ruiter, Alkmaar; 2014**). De gevel springt hier direct in het oog. Let op de bijzondere detaillering van het natuursteen dat ingeklemd is tussen bewerk hardsteen. Het huis heeft een traditionele vorm, maar is door de keuze van het materiaal en de detaillering een schoolvoorbeeld van eigentijdse architectuur.

► Hou, verder op in de Rondelaan, rechts aan.

08 Rondelaan 9

(Architect: **Thijs Asselbergs, architectuurcentrale Thijs Asselbergs (aTA), Amsterdam; 2012**).

Het wit gekeimde tweelaagse hoofdvolume wordt aan de achterzijde omringd door een houten laagbouw die zich via grote glazen schuifpuien opent naar de tuin. Voor de achtergevel is een stalen pergola met lamellen zonwering geplaatst. Het terras werkt als een binnen-buiten kamer, die direct aansluit aan de woonkeuken en woonkamer. Vanaf de entree loopt door het huis een centrale as naar de tuin. Deze as verbindt voorzijde, achterzijde en het

centrale open en lichte trappenhuis met elkaar. Door het grote raam dat grenst aan het trappenhuis valt veel daglicht midden in het huis. De tuin herbergt de landschappelijke elementen uit de directe omgeving. Het huis bevindt zich op een groene, licht glooiende bodem.

09 Rondelaan 28

(Architect: **Th. J. Lammers; 1925**).

Oorspronkelijk was dit de school van de Berger Schoolvereniging, gebouwd in de stijl van de Amsterdamse School. De school is gebouwd in een V-vorm met een groot balkon boven de ingang en uitgevoerd in baksteen met overhurende rieten kap. De kleuren voor het schilderwerk van het interieur zijn gekozen door de kunstschilder Jaap

Weyand. In 2007 is het schoolcomplex ingrijpend verbouwd tot een appartementengebouw met behoud van de oorspronkelijke karakteristieke architectuur.

► Sla bij de Komlaan linksaf.

► **START:** Bij het beeldje van de dichter **Adriaan Roland Holst** bij de Ruïnekerk. Ga in de richting van de Hoflaan, maar sla vóór de Hoflaan rechtsaf en steek door naar het Kerkepad, richting midgetgolfbaan.

01 Merelhof 2 t/m 38

(Architecten: **J.H. Roggeveen en A.J.F. Hoening; 1949-1950**). Er zijn weinig sociale-huurwoningen in het centrum van Bergen. Dit is er een voorbeeld van. Direct en indirect heeft J.H. Roggeveen een belangrijke stempel gedrukt op de ontwikkeling van Bergen, halverwege de vorige eeuw. Roggeveen - schilder, architect en directeur Gemeentewerken - had geen enkele affiniteit met de

modernistische blokken die toen werden ontworpen. Hij ijverde voor het op harmonieuze wijze inpassen van nieuwe gebouwen in het kleinschalige karakter van het oude Bergen. Veel markante gebouwen en verbouwingen van oude panden zijn door hem ontworpen. Zo ontwierp hij de Van Reenenschool aan het Spaanschepad 1. Ook planologisch werkte Roggeveen aan het behoud van de landelijke sfeer van het dorp: bermen in plaats van trottoirs bijvoorbeeld. Het beeldje is een ontwerp van Jeanne Kouwenaar-Bijlo.

► Steek op het Merelhof rechts door. Sla bij de Renbaanlaan rechtsaf. U komt uit op de Kerkelaan met links op de hoek...

02 Kerkelaan 1, hoek Renbaanlaan

(Architect: **D. Brouwer; 1926**). Als architect was Dirk Brouwer aanhanger van de Nieuwe Zakelijkheid. In de oorlog zat hij in het verzet, hij werd in 1941 door de Duitsers geëxecuteerd. Het woonhuis met atelier ontwierp hij voor de kunstschilder G.J.H. (Jan) Fijn, later NSB-burgemeester van Bergen. De L-vormige plattegrond heeft gedeeltelijk één bouwlaag en gedeeltelijk een bouwlaag met zolder en is uitgevoerd in rode baksteen met rood pannendak, dat tot de plint doorloopt. Brouwer is ook de ontwerper van het vroegere garagegebouw aan de Prins Hendriklaan 5-11: een 'topstuk' op het gebied van het modernisme in Bergen!

► Ga verder de Renbaanlaan in. U komt uit bij het Van Reenenpark ('Hertenkamp'). Sla daar linksaf.

03 'Kop Hertenkamp', Van Reenenpark 22 t/m 44

(Architect: **Bureau INBO, Woudenberg; omstreeks 1995**). Op de plaats van een restaurant zijn deze twee woonblokken gebouwd. Beide panden bestaan ieder uit drie lagen met elk zes appartementen. De bebouwing is plat afgedekt. De horizontale belijning is duidelijk geënt op de architectuur van de Amerikaanse architect Frank Lloyd Wright.

Het project markeert de kop van de Hertenkamp en voegt zich goed in de omliggende buurt waar uitsluitend vrijstaande woningen-met-kap staan.

► Hou links aan en ga de Beukenlaan in. Sla bij de Komlaan linksaf.

10 Komlaan 27

(Architect: **Majella Cijffers; 1931-1932**). Tussen 1929 en 1943 was Cijffers architect en stedenbouwkundige in dienst van de gemeente Bergen. Hij had een voorkeur voor kubistische architectuur met platte daken. Hij ontwierp ook het eveneens kubistische pand aan de Dorpsstraat 34 'van dokter Poot'. Beide panden zijn een voorbeeld van modernisme en het Nieuwe

Bouwen in Bergen. Komlaan 27 was het woonhuis van de architect, uitgevoerd in witgepleisterde baksteen en voorzien van stalen vensters en een plat dak. De adviescommissie in Bergen was destijds zeer gekant tegen deze 'witte dozen-architectuur'; veel bouwplannen in deze stijl zijn op grond daarvan afgewezen.

NB Het pand aan de Komlaan 29 is eveneens van Cijffers.

► Sla bij het J.J. Schilstraplantsoen rechtsaf. Ga de Guurtjeslaan in.

11 Guurtjeslaan 8

(Architect: **Vincent Giling, Architectonische Vormgeving, Bergen; 2015**).

Het pand bestaat uit een relatief klassiek vormgegeven woning met een kap, gecombineerd met een strak vormgegeven uitbouw in één laag aan beide zijden van het huis. De landelijke uitstraling van de oorspronkelijke bebouwing heeft plaats gemaakt voor een pand met een veel modernistischer karakter.

Naast de woning lag, direct tegenover de Kastanjelaan, een strook grond die was gereserveerd voor een verbinding tussen de Guurtjeslaan en de Breelaan. De royale uitbouw van de nieuwbouwwoning kon worden gerealiseerd doordat deze reservering kwam te vervallen.

► U komt uit op de Breelaan. Sla daar linksaf. Ga de Breelaan verder uit.

12 Guurtjeslaan 6

(Architect: **Djinn Kwekkeboom, Blok Kats van Veen Architecten (BKVV), Amsterdam; 2012-2013**).

Deze 'moderne schuurwoning' is gebaseerd op het woonconcept Lofthome dat is opgebouwd uit geprefabriceerde staalbouw-componenten. Elke Lofthome is op maat gemaakt en uitgerust met een efficiënt verwarmings- en koelingsysteem. De gemiddelde bouwtijd van een Lofthome is drie maanden. Voor de gevelafwerking van deze villa is gekozen voor Amerikaans eiken dat als open gevelbekleding is gemonteerd. De aluminium kozijnen zijn uitgevoerd met drievoudig glas. De vloeren zijn afgewerkt met gevulderd monoliet beton en de trap is uitgevoerd in prefab beton.

04 Kerkelaan 15, hoek Komlaan

(Architect: **Ontwerphuis Dick Kooij, Bergen; 2013-2015**). De oorspronkelijke villa heeft hier jarenlang leeg gestaan na het overlijden van de laatste bewoners. Langzaam maar verloorde het bijzondere pand op deze markante hoek. Toen het bijna rijp voor de sloop was, werd gekozen voor renovatie. De woning werd bovendien uitgebreid met een 'houten doos'. Zowel het behoud van het pand als de

renovatie en uitbreiding vonden alom waardering. NB In 2018 kreeg Ontwerphuis Dick Kooij de renovatieprijs toegekend van de Stichting Behoud Bouwkunst Bergen voor het huis Contentezza, Dorpsstraat 39.

► Ga de Komlaan verder uit. Sla bij de Rondelaan rechtsaf.

05 Rondelaan 2, De Reigerstoren

(Architect: **J.B. van Loghem; 1918**). Van Loghem is een bekend architect uit de eerste helft van de 20ste eeuw en was een overtuigd socialist. Oorspronkelijk sterk beïnvloed door H.P. Berlage. Later bekend geworden door zijn plan voor Betondorp in de Watergraafsmeer in Amsterdam. Kenmerkend voor de rurale architectuur van dit pand is de ruw gevoegde baksteen, de overhurende rieten kap, houten betimmering voor de balkons en raamstroken met luiken. Vanuit de hoog opgetrokken traptoren keek men vroeger uit naar reigersnesten in de omgeving. Ook was er een klein observatorium ingebouwd. De villa werd gebouwd voor het echtpaar Selleger-Elout. Prof. ir. E.L. Selleger was hoogleraar in Delft.

► Ga de Rondelaan verder uit.

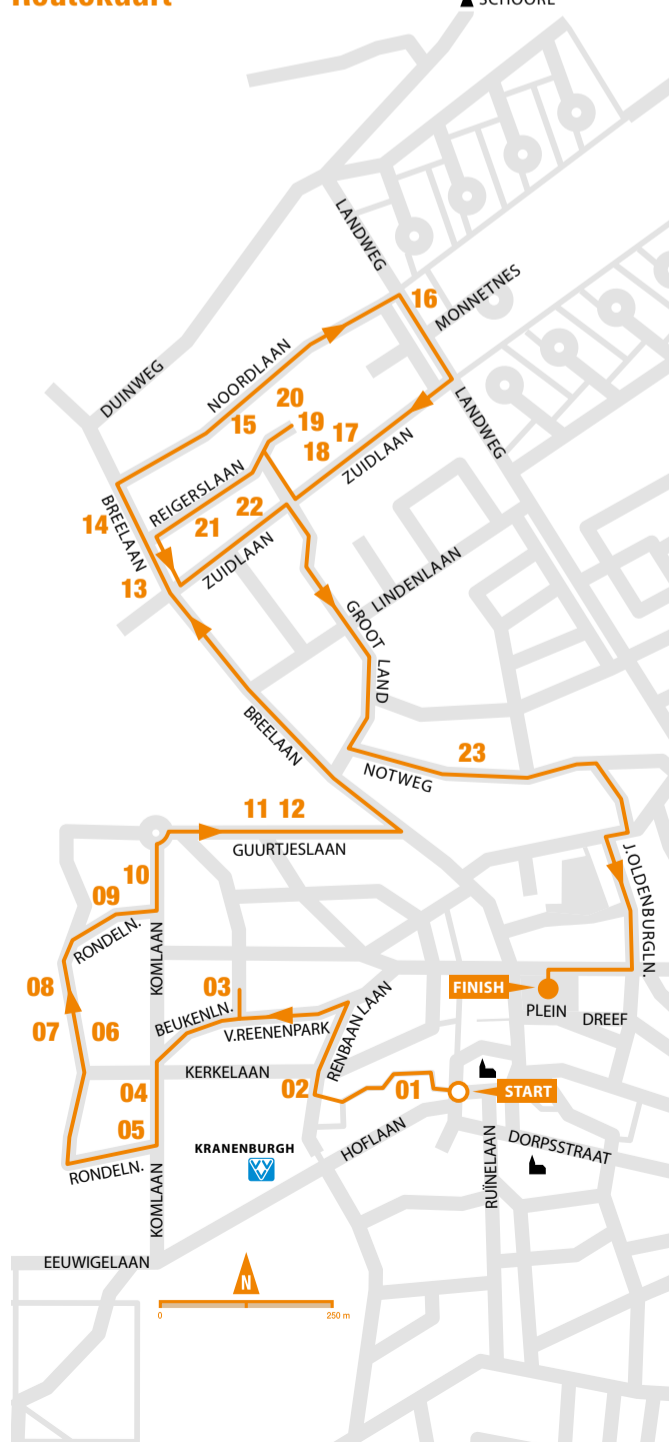
06 Rondelaan 8, Eikhorst

(Architect: **Adrie Reus, Bureau Reus en Leeuwenkamp, Alkmaar; 2002**).

Het pand toont met zijn natuurstenen zuilen en gemetselde bogen een traditionele architectuur in de stijl van het vroege werk van H.P. Berlage. Niettemin is hier sprake van een volledig nieuw ontwerp. Het lijkt alsof het huis altijd al op deze plek heeft gestaan. Binnen het postmodernisme zou dit ontwerp worden omschreven als 'straight-revivalism.'

Routekaart

13 Breelaan 73, Duynstaete

(Opdrachtgever: Jo Punt, Bergen; 2004). Dit kapitale pand is geheel gebouwd naar de wensen van de opdrachtgever nadat hier een grote stolpboerderij was gesloopt. Volgens de ontwerper ligt aan het gebouw het metrische patroon van de Dorische orde ten grondslag, de oudste van de drie bekendste bouwworden uit de Griekse oudheid. Het gebouw is hiervan een nogal vrije vertaling. Een grote vreemde eend in de Bergense bijt.

14 Breelaan 99

(Architect: Hertel en Boskamp Architecten, Amsterdam; 2004). Dit pand kwam in de plaats van Huize Wittenburg, een wooncomplex voor welgestelde ouderen. Het oorspronkelijke plan bestond uit drie afzonderlijke gebouwen voor respectievelijk koop- en huurappartementen en een gebouw voor het begeleid wonen van achttien verstandelijk gehandicapte volwassenen. Alleen dat laatste is gerealiseerd. De grond die vrijkwam werd gekocht door de eigenaar van het naastgelegen Duynstaete die daarmee zijn perceel kon uitbreiden. Het wooncomplex stamt uit een periode waarin de ronde dakvormen nog geen gemeengoed waren in Bergen zoals intussen het geval is. Interessant zijn de uitbouw aan de voorzijde in de vorm van de kopgevel, en de verschillende dakdoorbrekingen in de zijgevels.

► Sla bij de Noordlaan rechtsaf.

15 Noordlaan 28

(Architect: Architecten CSK, Bergen; 2007). Voor deze villa zijn koperen noksegmenten ontworpen die 'dakpansgewijs' over elkaar zijn gelegd, terwijl de voorste en de achterste segmenten zijn omgezet naar het gevelvlak. Het gewenste overdekte terras ontstond door de rieten kap aan de achterzijde een overstek te geven van 2 meter. Er zijn twee typen kozijnen toegepast: de glasstroken die randloos zijn gedetailleerd en de meer traditionele 20 cm. diepe

kozijnen met roeden waarin het glas zonder glaslatten aan de achterzijde in het kozijn in sponningen zit. In de achtergevel zijn de kozijnen als grote glasvlakken uitgevoerd: het vaste glas is aan de achterkant van het kozijn geplaatst en de draaiende delen (stalen deuren) zitten aan de voorkant van het kozijn.

► U komt uit op de (drukke) Landweg. Steek de Landweg over en hou daar links aan. Ga langs het watertje en sla bij het bruggetje rechtsaf. Maak een rondje langs dit nieuwbouwproject.

19 Reigerslaan 34

(Architect: Jo Coenen, Jo Coenen Architects & Urbanists, Amsterdam; 2002-2004). Net als bij Breelaan 73 leverde ook hier een uitgesproken wens van een opdrachtgever een zeer bijzonder huis op. Deze twee verdiepingen tellende villa heeft een rechthoekige plattegrond die op een functionele manier is ingericht. Het volume van het huis bestaat uit twee naast elkaar gelegen gelijke elementen, beide voorzien van een gebogen dak. De twee daken worden gescheiden door een centrale gang waardoor een extra ruimtelijk effect ontstaat. De inpassing van het woonhuis op deze plek is zo gekozen dat de bomen konden blijven staan. Er is gebruik gemaakt van accurate materialen zoals een zinken dak en natuursteen gevels. Het tuinhuis is later bijgebouwd.

► Tegenover Reigerslaan 32 staat Reigerslaan 27.

20 Reigerslaan 17

(Architect: Mart Jan Oosterveld, MOOST architectuur werkplaats, Hilversum; 2005). Het ontwerp bestaat uit een traditionele woning, maar met een steile kap, wat in de oudere buurten van Bergen veel voorkomt. Binnen is met hoogteverschillen en heldere structurele oplossingen een ruimtelijk licht huis ontstaan. De gevelindeling is helder en eigentijds. De materialen en details zijn scherp en met veel aandacht ontwikkeld. De stichting Welstandszorg Noord-Holland meldde in 2003: 'In een omgeving die voor het merendeel wordt gedomineerd door cataloguswoningen springt dit daar ver

bovenuit door een krachtige vorm met de "touch" van een goede architectonische ambitie: een doordacht en geraffineerd concept met een mooie gevelindeling.' Door de materiaalkeuze in hout en de zorgvuldige detaillering heeft het ontwerp een Scandinavische uitstraling gekregen.

► Ga terug, weer de Reigerslaan in. Hou in de Reigerslaan rechts aan.

21 Reigerslaan 8

(Architect: Rob de Vries, DVUA, Alkmaar; 2003-2004). Voor opdrachtgever en architect lag het voor de hand om aansluiting te zoeken bij de omringende kubistische architectuur. De woning bestaat uit verschillende volumes die zo zijn geplaatst dat het binnenvallende daglicht spannende doorkijkjes en zichtlijnen geeft die de binnenruimten mede beïnvloeden. Op de begane grond is de villa naar de straatzijde gesloten, maar naar de privé tuin zeer open. De introverte voorzijde bestaat uit twee volumes, het ene heeft een gepleisterd bakstenen gevel, het andere is rood gemetseld. In de richting van de achtergevel gaan de gevels over in puihoge glazen gevels. Het glas is daar strak tegen het metselwerk geplaatst alsof het erin verdwijnt.

► U komt uit op de Breelaan. Sla daar linksaf. Let op: Sla bij de Zuidlaan opnieuw linksaf.

16 Landweg 20, bij de Monnet Nes

(Van Riezen & Partners, Amsterdam; 2017). Op de plaats waar destijds een kleine supermarkt stond is dit nieuwbouwuurtje met twaalf woningen gerealiseerd. De architectuur is deels geënt op die van de karakteristieke naastgelegen wijk 'De 9 Nessen' (1968), maar door BAM Woningbouw gestileerd en gepresenteerd als woningen uit de jaren dertig.

Aan de ontsluitingszijde van de woningen ontbreken in het wegprofiel de voor Bergen zo karakteristieke groene berm.

► Steek opnieuw de Landweg over en sla daarna direct linksaf. Sla bij de Zuidlaan rechtsaf.

17 Zuidlaan 37

(Architect: Studio 72, Alkmaar; 2018-2019). De laatste jaren worden in veel wijken in Bergen woningen gesloopt en vervangen door nieuwbouw, vaak van een grotere omvang dan de oorspronkelijke bebouwing. Bij die nieuwbouw is vaak sprake van witte gestucte woningen met rieten daken. Je zou kunnen spreken van modernisme in een eigentijdse vorm. Deze woning is in dat genre een van de betere, dankzij de fraaie afwisseling van 'open' en 'gesloten', het verschil in hoogte van het riet en de lichte asymmetrie van het dak.

► Ga de Zuidlaan verder uit.

18 Zuidlaan 31

(Architect: Creatio Leijen, Bergen; 2017-2019). De woning heeft een eenvoudige opzet, met zwarte stenen terwijl bij dit type huizen juist veel wit stucwerk wordt toegepast. Bovendien bevat het een zeer open gevel, die als het ware toch gesloten blijft door de zwarte kozijnen. De kap is met riet afgedekt. Anderzijds: de schuin afgesneden kap bij de voorgevel is een van de kenmerken bij veel van deze witte villa's.

► Sla bij de Reigerslaan rechtsaf. Ga de Reigerslaan helemaal uit.

22 Zuidlaan 13

(Architect: Rob de Vries, DVUA, Alkmaar; 2005-2006). Deze villa is zo vormgegeven dat deze over zoveel mogelijk bruikbare ruimte beschikt. Het pand heeft een langgerekt volume waarvan de bovenverdieping iets ten opzichte van de begane grond is verschoven. De daardoor ontstane openingen zijn voorzien van glas en geven bijzondere doorzichten en daglichttoetredingen. De gesloten noord-, oost- en westgevel hebben afgeronde hoeken en omarmen als het ware de binnenruimte. Deze gevels zijn als een tuinschutting vormgegeven en bestaan uit verticale planken van verschillende breedte en behandeld cederhout. De zuidgevel, liggend aan de tuin, is volledig open. Alle kamers liggen aan deze zonnige gevel, de woonkamer krijgt door een vide aan de achterzijde van de kamer zelfs van twee kanten daglicht.

► Sla bij Grootland (geen straatnaambordje!) rechtsaf. Ga Grootland verder uit. Hou rechts aan. Let op! Sla vlak vóór de Breelaan, bij de Notweg, linksaf.

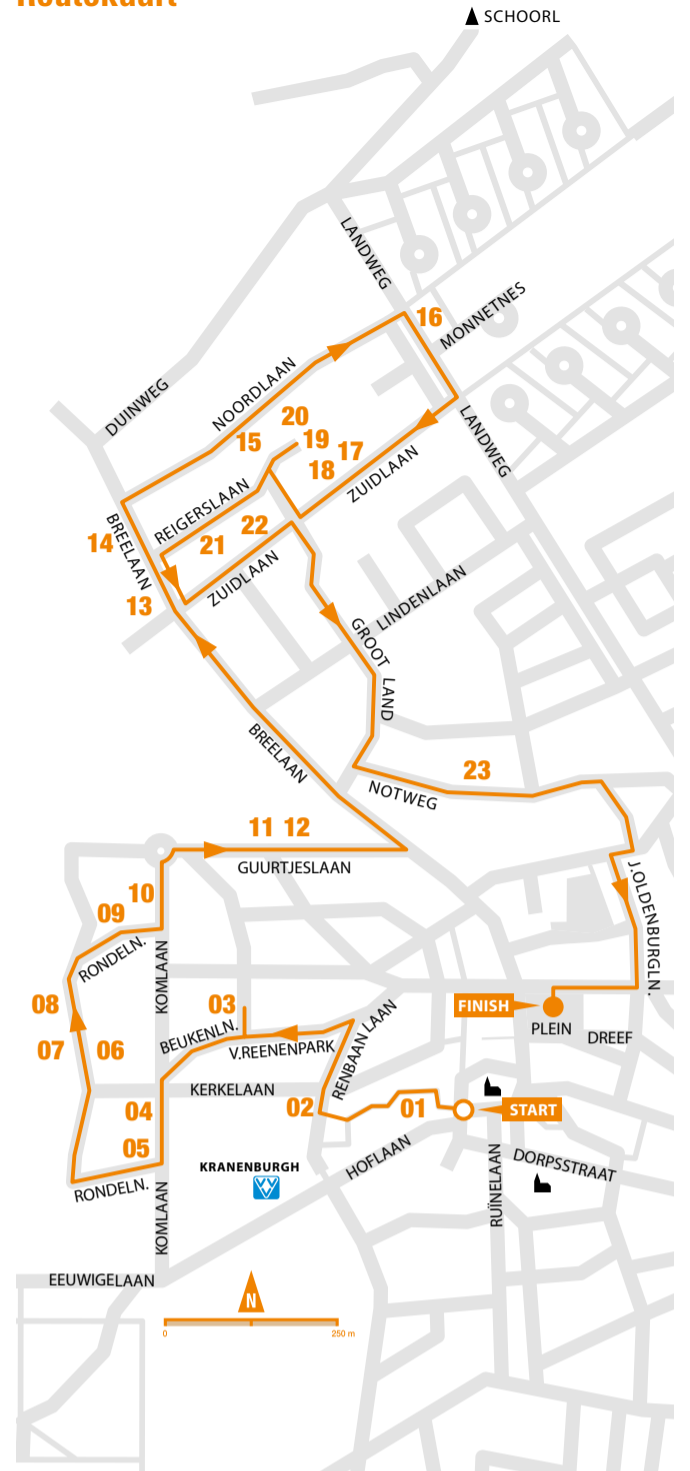
23 Notweg 22

(Architect: Hans Achterbosch, Achterbosch Architecten, Leeuwarden; 2018). Dit pand staat op een tot dan toe onbebouwd perceel. Het is een rietgedekte woning met krachtige doorsnijdingen in baksteen en glas. Het hoofdvolume van het gebouw refereert aan de vorm van een Noord-Hollandse stolpboerderij. Een prachtig alzijdig ontworpen woning met tegelijk veel aandacht voor de vormgeving van de terrassen en de tuinmuren en -hekken.

► Sla bij de C.S. Adama van Scheltemaweg rechtsaf. Sla bij de Russenweg rechtsaf. Sla bij de Jan Oldenburglaan linksaf. FINISH: Op het Plein.

Routekaart

Ten geleide

Dit is de tweede brochure in haar soort met een fietsroute langs voorbeelden van eigentijdse architectuur in Bergen Binnen. De eerste verscheen bij gelegenheid van de Kunst10Daagse van 2016. Ook bij deze fietsroute gaat de aandacht vooral uit naar de architectuur van de laatste 25 jaar. De route voert door een gebied aan de west- en noordwest zijde van Bergen, in hoofdzaak ter weerszijden van de Breelaan. Vanouds is dit een weg die werd gekenmerkt door een relatief groot aantal pensions, in het algemeen panden van een omvang die uitgaat boven de gemiddelde schaal van de bebouwing van Bergen.

Rondom de aloude Breelaan is nogal wat nieuwbouw verzeen. Kenmerkend voor de huidige tijd is het opschalen van de nieuwbouw. Het gaat daarbij vaak om panden die na sloop worden vervangen door een aanzienlijk groter huis. Dit leidt tot verdichting van de bebouwing op het perceel, en helaas vaak ook tot kaalslag van het groen. Gezien de vanouds grote percelen is dat niet onbegrijpelijk. Men wil tegenwoordig nu eenmaal ruimer wonen. Hoewel niet zelden fraaie nieuwbouw wordt gerealiseerd, is voorzichtigheid geboden. De aantrekkelijkheid van Bergen wordt voor een groot deel bepaald door het landelijke en groene karakter van het dorp. Er is alle reden om dit te koesteren.

Deze ontwikkelingen zijn goed te zien op deze fietsroute. Dat geldt zowel voor de opschaling van de bebouwing als van de creativiteit van de ontwerper. Ik wens u een boeiende fietstocht langs de diverse voorbeelden van opmerkelijke en soms ook prachtige staaltjes van hedendaagse architectuur in dit deel van het bijzondere dorp Bergen Binnen.

Ed Diepenmaat, Voorzitter AIA, oktober 2019

Colofon
Samenstelling en tekst: Ed Diepenmaat (AIA), Kees van Hoek (AIA) en Maarten Min (Bureau Min2). Eindredactie en fotografie: Bob Polak. © Foto Project 23: Ronald Zijlstra, www.ronaldzijlstra.nl Vormgeving en druk: MarcelisDekave.

Deze publicatie verschijnt ter gelegenheid van de Kunst10daagse 2019. Bergen (N.-H.), Oktober 2019.

Vrienden van de architectuur zijn vrienden van het AIA. Word ook (voor € 20,- per jaar) Vriend van het AIA en meld u aan via info@aia-alkmaar.nl.

Het AIA wordt ondersteund door: Gemeente Alkmaar, Bouwcenter RAB Alkmaar, Bouwend Nederland afd. N-H-N, BPD Ontwikkeling, van Hylckama Vlieg Foundation, TAQA Cultuurfonds, BNA Noord-Holland Regionaal, Breddels Architecten, Jan de Wit Architect, John Koomen Tuinen, kersters I de ruiter architecten, Klous + Brandjes Architecten, Patina Hellende Daken, Rietvink Architecten, Rob de Vries DVUA

Architectuur Informatiecentrum Alkmaar
Postadres: Bergerweg 1, 1815 AC Alkmaar
072-5124648, info@aia-alkmaar.nl
www.aia-alkmaar.nl

Geraadpleegde literatuur
Architectuur Informatiecentrum Alkmaar. *Bouwkunst in Bergen. De villa's van vandaag* (2013). – Marianne van Gils, Sjoerd Kuyper, Michael Valetton. *Hier scheen 't geluk bereikbaar. Schrijvers over Bergen. Van Gorter tot van Dis* (2001). – Ids Haagsma en Hilde de Haan. *Architect. Gebouwen 1900-1980 Bergen (N-H)* (1980). – Eline van Leeuwen en Wim Vroom. *Bouwkunst in Bergen en Bergen aan Zee 1900-1940* (1997, 2003). – Th. van Oeffelt. *Bergen. De Heeren van Bergen, Architectuurestafette nr. 10* (1992).